

prof. Dr hab. Jan Miłosz Zarzycki

RECENZJA

Pracy doktorskiej Pana mgr. Rafała Kłoczko w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie dyrygentura, „Eros i Psyche” Ludomira Różyckiego jako przykład pierwszej polskiej opery modernistycznej”, zlecona przez Radę Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej, Akademii Muzycznej w Krakowie

1. Opinia dotycząca dokumentacji

dokumentacja, którą przedłożył kandydat jest sporządzona prawidłowo, czytelnie, a układ dokumentów w niej zamieszczonych jest prawidłowy. Zarówno jej zawartość, jak i forma przedstawienia nie budzą zastrzeżeń z punktu widzenia wymogów ustawy.

Podstawowe dane o doktorancie

Pan Rafał Kłoczko jest dyrygentem, kompozytorem oraz teoretykiem muzyki. Ma na swoim koncie takie laury, jak: wyróżnienie na VI Ogólnopolskim Konkursie Młodych Dyrygentów im. W. Lutosławskiego w Białymstoku (2016), II miejsce w Międzynarodowym Konkursie Dyrygenckim z London Classical Soloists 2015 oraz udział w półfinale Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów Operowych BLUE DANUBE 2013. Na stałe współpracuje z Pomorskim Towarzystwem Muzycznym oraz Teatrem Wielkim w Łodzi, Teatrem Wielkim-Operą Narodową w Warszawie, zespołem Cappella Gedanensis i orkiestrą symfoniczną TUTTA FORZA. Koncertował też z wieloma orkiestrami kameralnymi i symfonicznymi, jak również współpracował z teatrami operowymi, prowadząc tam liczne spektakle. Asystował m.in. M. Guidariniemu (I festiwal Operowy w Ascoli Piceno we Włoszech – "Otello" G. Verdiego, Opera Bałtycka w Gdańsku – "Traviata" G. Verdiego), M. Klauzie (Opera Bałtycka w Gdańsku – "Gracze" D. Szostakowicza, "Skrzypce Rotszylda" B. Fleischmanna), M. Błaszczkowi (Toruńska Orkiestra Symfoniczna), J. Salwarowskiemu (Toruńska Orkiestra Symfoniczna), R. Silvy (Filharmonia Częstochowska). Jako asystent był też zaangażowany na festiwalu Salzburger Festspiele 2016.

Swoją artystyczną aktywność realizuje również w dziedzinie kompozycji, mając na swoim koncie wiele znaczących osiągnięć.

Dokonania artystyczne kandydata oceniam bardzo pozytywnie, jego dorobek jest spektakularny zarówno w dziedzinie dyrygentury symfonicznej jak i operowej. Dorobek ten w pełni uzasadnia przystąpienie do dalszych procedur przewodu doktorskiego.

Ocena Dzieła Artystycznego

Pan Rafał Kłoczko, jako dzieło artystyczne – przedstawia spektakl „Eros i Psyche” Ludomira Różyckiego, zarejestrowany w dniu 12 września 2015 r. roku w Operze Bałtyckiej w Gdańsku.

Autor niniejszej recenzji miał okazję obserwować ten spektakl na żywo, dzięki czemu jego percepcji dzieła nie ograniczają skromne możliwości techniczne nagrania. Na wstępie należy zaznaczyć, iż dyrygent miał trudne zadanie, jako że utwór stawia wysokie wymagania zarówno techniczne jak i interpretacyjne. Wyrafinowana i pełna subtelnych odcieni semantycznych estetyka Ludomira Różyckiego, złożona faktura dzieła, jego specyficzna kolorystyka - wszystkie te czynniki stawiają najwyższe wymogi wykonawcom, a przede wszystkim - kierownikowi muzycznemu. Realizacja tego dzieła pozwala w pełni ocenić kompetencje dyrygenta zarówno w aspekcie techniczno-warsztatowym jak i pod względem artystycznej dojrzałości, niezbędnej do właściwej realizacji utworu. Pan Rafał Kłoczko wywiązał się ze swojego zadania znakomicie, udowadniając, iż w każdym możliwym aspekcie jest on artystą w pełni świadomym i kompetentnym. Jego aparat dyrygencki jest na tyle sprawny i profesjonalny, że pozwolił mu na bardzo dobre zsynchronizowanie poszczególnych partii zarówno orkiestrowych jak i wokalnych, a także wzajemne zestrojenie i wyrównanie tych grup. Również ustalenie temp w utworze, rozplanowanie przebiegu napięć i dynamiki należy uznać za w pełni zadowalające, a także zawierające wyraźny rys indywidualny i nowatorski. Poza drobnymi usterkami, które w sposób naturalny towarzyszą wykonaniom “na żywo” nie sposób sformułować zasadniczych zarzutów wobec realizacji opery.

Dzieło artystyczne mgr. Rafała Kłoczko w postaci zarejestrowanego wykonania opery „Eros i Psyche” Ludomira Różyckiego oceniam wysoko i stwierdzam, że spełnia wymagania Ustawy.

Recenzja części opisowej

Konstrukcję części opisowej oceniam jako prawidłową. Składa się ze Wstępu oraz trzech rozdziałów. W rozdziale I - “Geneza opery *Eros i Psyche* autor przedstawia, w oparciu o dostępne źródła literackie, genezę utworu, poczynając od mitu Erosa i Psyche wraz z ukazaniem jego roli w sztuce. Sporo uwagi poświęca też powieści scenicznej Jerzego Żuławskiego, która stała się kanwą opery L. Różyckiego.

Rozdział II - *Pięć obrazów i ich interpretacja* stanowi szczegółową analizę opery, w podziale na poszczególne obrazy i sceny. Autor wykazuje się tutaj dużą samodzielnością w sztuce analizy i interpretacji treści zawartych w partyturze, liczne przykłady nutowe służą mu jako ilustracja specyfiki wzajemnego przenikania się treści muzycznej i literackiej. Rozdział II jest najobszerniejszym w całej dysertacji, a opis zawarty tutaj jest niezwykle szczegółowy, ale też rzetelny i świadczący o doskonałej znajomości dzieła w jego różnych aspektach, a także znacznych umiejętnościach analitycznych autora.

W rozdziale III - *Modernistyczne cechy Erosa i Psyche* autor uzasadnia tezę, iż opera L. Różyckiego jest dziełem modernistycznym. Punktem wyjścia do tych rozważań jest zawarta w podrozdziale pierwszym definicja modernizmu, który za Rudolfem Stephan autor nazywa *rodzajem postawy, aktywnego i twórczego uczestnictwa w poszukiwaniach nowych form wyrazu*. Zamieszcza tu rozszerzony opis roli tego nurtu w historii sztuki na tle towarzyszących mu zjawisk historycznych. W podrozdziale drugim: *Język dźwiękowy Erosa i Psyche* wyróżnia autor w dziele L. Różyckiego elementy modernistyczne, wskazując przy tym używane przez twórcę środki kompozytorskie. Interesującym jest ustęp: *Semantyka tonacji*, w którym wskazuje na istotną rolę doboru tonacji w operze *Eros i Psyche*. Kolejne ustępy: *Metrorytmika, Instrumentacja, Leitmotywy* stanowią konsekwentną kontynuację rozpoczętych wcześniej rozważań o modernistycznym charakterze opery L. Różyckiego. Na zakończenie rozdziału III, w podrozdziale *Nowoczesny teatr operowy* umieszcza autor uwagi o ówczesnym teatrze operowym, odnosząc się wielokrotnie do semantyki dzieła Jerzego Żuławskiego, jak również samej opery *Eros i Psyche*.

W zakończeniu merytorycznej części dysertacji znajduje się rozdział *Uwagi końcowe*, w którym p. Kłoczko uzasadnia potrzebę przeprowadzenia opisanego w dysertacji procesu poznawczego - koniecznością przygotowania w pełni kompetentnej interpretacji dzieła. Daje się przez to poznać, jako artysta dojrzały, świadomy koniecznej równowagi pierwiastka intelektu oraz intuicji w procesie twórczym, którym jest poszukiwanie koncepcji wykonawczej dzieła.. Stwierdzenie to można uznać za racjonalne podsumowanie przeprowadzonej tutaj pracy badawczej.

Dysertację uzupełnia aneks, zawierający spis dzieł scenicznych L. Różyckiego, dokumentację gdańskiej premiery *Erosa i Psyche* oraz literaturę pracy i spis przykładów nutowych. Należy zatem, niezależnie od merytorycznej zawartości, wysoko ocenić dokładność i pieczołowitość autora w przygotowaniu pracy od strony formalnej.

Część opisową pracy doktorskiej mgr. Rafała Kłoczko oceniam bardzo dobrze i stwierdzam, że spełnia wymogi Ustawy.

2. Konkluzja

Konkluzja oceny pracy doktorskiej Pana mgr. Rafała Kłoczko w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie dyrygentura, „Eros i Psyche” Ludomira Różyckiego jako przykład pierwszej polskiej opery modernistycznej”

Omawiana praca doktorska jest sporządzona w sposób prawidłowy i kompetentny, zarówno w aspekcie przedłożonego dzieła artystycznego jak i jego opisie. Środki użyte przez doktoranta do realizacji dzieła należy zaklasyfikować do repertuaru tradycyjnych, powszechnie stosowanych merytorycznych narzędzi kapelmistrzowskiego warsztatu. Nie zmienia to jednak faktu, iż dzieło zawiera wyraźne elementy indywidualne i nowatorskie. Dorobek artystyczny kandydata potwierdza jego wysokie kompetencje merytoryczne, których w sposób ewidentny dowodzi przedłożone dzieło oraz jego opis.

Stwierdzam zatem, iż zarówno dzieło artystyczne jak i jego opis posiadają element nowatorski, wnoszą istotny wkład w rozwój dyrygentury oraz w pełni spełniają wymogi Ustawy dotyczące pracy doktorskiej. Wnioskuje, zatem do Rady Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej, Akademii Muzycznej w Krakowie o dopuszczenie Pana mgr. Rafała Kłoczko do publicznej obrony.

Podstawa prawna, ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, artykuł 13 (z późniejszymi zmianami).

Prof. Dr hab. Jan Miłosz Zarzycki

Warszawa, 20-06-2018